

DEMOKRACIJA

Leto I. - Štev. 16

Gorica - Trst, 8. avgusta 1947

Izhaja vsak petek

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzetta 18
Cena: Posamezna šteč. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. ček. rač. št. 9-18127

V ZADREGI

V prejšnji »Demokraciji« smo prikazali polom abstinencijske politike komunistov na področju A Julijske krajine in njih težko odgovornost za vso iz take politike izvirajočo narodno škodo. Potrebo opravičiti popoln preobrat politike SIAU, ki v nasprotju z dosedanjim odklonilnim zadržanjem zahteva naenkrat soudeležbo v vseh organih javne uprave, in konkretno tudi v upravnih organih vzpostavljenih po ZVU, je čutil tudi njen tajnik g. Babič. V dolgem članku, ki so ga priobčili komunistični listi, prepričuje javnost, da ni takšno stališče SIAU »nabena radikalna sprememba naše politične linije, kakor bi utegnil kdo misliti, ampak logičen rezultat doslednosti naše borbe za demokracijo vsega javnega življenja na osnovi tiste politične linije, ki nam jo narekuje nova situacija po mirni konferenci«. Tako! Dobesedno!

Toda g. Babič ne trdi le to, nego skuša celo dokazati, da abstinencijska komunistična politika ne samo da ni bila za Slovence škodljiva, nego edino pravilna in uspešna, ter njej pripisuje kot »zaslugi« resnično narodno nesrečo, ko pravi: »To naše stališče je dejansko mnogo pripomoglo, da teritorialna rešitev Julijske krajine in Trsta ni bila še krivičnejša, kakor tudi, da statut Tržaškega ozemlja ni pretvoril Trsta in ozemlja v navadno kolonialno področje tujih imperialističnih sil.«

Tako modrovanje iz zadrege je kaj malo prepričevalno. Dejstvo je, da je šel razvoj zmogete politike SIAU in vsega njenega zaledja, ki se skuša sedaj na hitro prilagoditi svojemu popolnemu porazu, ki ga imenuje »nova situacija«. G. Babič bo težko prepričal slovensko javnost Trsta in vsega Primorja, da bi po šest soodločujočih položajev v javni upravi od konstituiranih svetov Trsta in Gorice, podeželskih slovenskih občin, na sodiščih, pri javni varnosti, prosti svetli, obnovi in vseh drugih področjih slabila borbo slovenskega naroda za pravičnejše meje in sploh za dobrobit Slovencev na tem področju. Ali je mar Italijanom škodovalo sodelovanje z ZVU? Ali se niso oni okoristili prav z odsotnostjo Slovencev v obrambi svojih koristi? In če je bila neplodna komunistična abstinencijska politika pravilna doslej, ali ne bi tudi v bodoče z njo boljše ščitili slovenske narodne interese? Kako to, da ta interes šele sedaj narekuje sodelovanje z ZVU, čeprav še ni pristala na zahtevano komunistično ljudsko oblast, nastalo in skoraj v vseh krajih demokratično izvoljeno že v temu narodno osvobodilne borbe?

Te trditve se nam zde take, kakor če bi kdo rekel, da je bilo bolje za ZSSR, da so Nemci prodrli do Stalina, Moskve in Leningrada, kakor pa če bi sovjeti takoj prodrli na nemško ozemlje ter tam porazili na-

sprotnika. Zavožena politika SIAU je podobna tudi trditvam OF v Ljubljani 1942 (glej publikacijo »OF in Jugoslavija«), da neprekinjeni obstoj Jugoslavije ne olajšuje, nego otežkoča uresničenje slovenskih zahtev po Primorski in Koroški, da jo je zato treba najprej razbiti in po načelu samoodločbe znova ustvariti. Tedaj so seveda delali komunisti revolucijo ne samo proti jugoslovanski vladi, nego celo proti državi; to stališče so spremenili šele s sporazumom Tito-Šubašič, ker so tedaj imeli državo že v oblasti. Že takrat nismo mogli razumeti, zakaj ne bi mednarodno priznana država olajšala naše borbe za njeno pravično razširitev, kakor sedaj ne razumemo, zakaj bi naša moč in vpliv v upravi sporne dežele škodovala naši borbi na mirovni konferenci. Treba se je postaviti samo na stališče revolucionarnega interesa komunistizma in vse postane jasno!

Proti totalitarnosti

OF ni vsenarodna in demokratična

Po vsem Primorskem in posebno v Trstu je začela OF znova gonjo za enotnost slovenskega naroda pod izključno njenim okriljem. Očitno čuti za to veliko potrebo. »Primorski dnevnik« je 24. julija t. l. v uvodniku »Osnova načela« razvil na temelju razprav na sestanku aktivistov OF sledeče misli: »Eno izmed osnovnih načel naše politične borbe je nedvomno načelo slovenske nacionalne enotnosti na splošno, v mejah bodočega STO-ja pa še posebej. Izven tega načela ostaja samo pot narodnega izdajstva... Nemiloljubna zaslug OF je predvsem dejstvo, da je znala ustvariti slovensko nacionalno enotnost mimo vseh razlik v političnem prepričanju... Uspeh naše nacionalne politike v mejah bodočega STO-ja še ne more biti zjamenjen, če bi se tukajšnji Slovenci omejili le na politiko slovenskega nacionalnega bloka... Naša nacionalna politika mora biti zato večinska politika... Brez slovensko-italijanskega bratstva... ne moremo voditi večinske politike v interesu tako slovenskega kot italijanskega ljudstva... Slovenska enotnost (OF), tesna povezanost z italijanskim delovnim ljudstvom (SIAU)... to so osnovna načela naše politične akcije...«

S takimi gesli se je moglo marsikoga premotiti v začetku OF 1941-42, ni pa to več mogoče danes, ko gledamo na stvari skozi očala izkušnje. Danes vsakdo ve, da je OF le drugo ime za KP ter vidi porazne sadove njene politike za Jugoslavijo in za nas. Med nami ni več politično zrelega človeka, ki ne bi končno spregledal, da OF ni nikakoli demokratična, vsenarodna slovenska tvorba, nego da je bila le sredstvo za zavajanje dobrovernega ljudstva, česar bi s kratkimi KP ne bilo mogoče doseči. Z ozirom na ta značaj OF tudi njeni nameni niso bili občasni, nego strankarski ter njena sredstva ne demokratična, nego nasilna.

To je največja prevara, ki jo je nad našim narodom zagrešila kakoli politična stranka, zato pa je tudi imela najbolj pogubne posledice.

Politično izkušeni ljudje so to takoj v začetku OF spregledali, drugi pa so potrebovali tragične dokaze, katerih sedaj ne manjka. Spominjamo se pogajanj nekaterih

Čeprav skuša g. Babič z besedami prikazati poraz komunistične politike v področju A Julijske krajine deloma kot »uspeh« in deloma kot »žrtve« in prispevek »k utrditvi tako zaželenega miru v svetu«, govore dejstva nasprotno ne samo, da je bila ta politika brez ugodnega vpliva na sklepe mirovne konference, nego da je imela najbolj kvarne učinke in da smo oslali primorski Slovenci takorekoč na cesti, brez postojank in brez vpliva na javno upravo dežele. Kar bi že lahko brez truda imeli, za to se bomo morali sedaj pod mnogo težjimi pogoji šele boriti. In videli boste: vsak uspeh bodo komunisti razkričali in zahtevali celo priznanje!

Abstinenčne politike ni narekovala narodna, nego partijska korist. Komunisti ne poznajo narodne, nego samo partijsko škodo. Za ceno narodnih koristi so bili nepopustljivi v zahtevi po nesprejemljivem priznanju izključne oblasti njih »ljudskih, demokratično izvoljenih odborov«. Oblast ali nič — to je bilo vodilo njih politike.

demokratičnih slovenskih političnih skupin s komunističnimi predstavniki OF leta 1941, ki jih lahko obeležimo s sledečo prispevko: Komunistični predstavniki so sedeli na vozu z zaveti in bičem v rokah, spredaj pa je bilo prostih še nekaj vprežnih oslovskih mest, katere so pomnili demokratičnim predstavnikom. Naravno je, da pod takimi pogoji razgovori niso mogli uspeti, ker OF od vsega začetka ni bila niti zamišljena niti izvajana kot demokratična vsenarodna organizacija, nego kot preteza za uresničenje komunistične revolucije. Komunisti niso pristali na nikakoli enakopravno demokratično sovpiljevanje sodelujočih strank, na nobeno poročilo, da skupnih narodnih naporov in žrtve ne bo nobena stranka zlorabila za sebične koristi ali da bo narodu po osvoboditvi dana možnost, da na svobodnih volitvah in ob svobodnem tekmovanju strank odloči o bodoči ureditvi države, nego so zahtevali brezpogojno podreitev partiji in njenim namenom. Da ne omenjamo drugih globokih načelnih razlik glede odnosa do države, njenega nepretrganega obstoja, zunanje politike in taktike. Kljub vsemu temu in vsem za narod pogubnim posledicam hočejo komunisti nadaljevati to prevarno politiko, ki bi vodila samo v nove nesreče.

Z ozirom na to prihajamo, da KP ni uresničila v OF slovenske demokratične in vsenarodne enotnosti »mimo vseh razlik v političnem prepričanju« in za splošne slovenske koristi, nego da še vedno skuša za ceno teh razlik uresničiti potom OF totalitarno »enotnost« slovenskega naroda v eni sami stranki in zgolj za koristi komunizma. To je že dobro znano in preizkušeno »narodna enotnost« italijanskega naroda v fašizmu ali nemškega naroda v nacizmu. Usoda teh dveh tako »enotnih« narodov prav kot posledica te »enotnosti«, nam mora biti stalno svarilo, da se ne bomo pustili vanjo zapeljati niti kadar jo skušajo totalitarni nasilneži lažno utemeljevati in uresničevati v »najvišjem narodnem interesu«.

Proti taki totalitarni enostrankarski »enotnosti«, katero je mogoče nasilno uresničiti je za ceno

Kako velik narod združuje politično svobodo in narodno korist:

Attlee: »V naši državi verujemo v svobodo, v svobodo izražanja, v svobodo vesti in v parlament, v katerem se izraža zdravo nasprotje različnih mnenj. Ne dovoljujemo pa, da bi nam naši spori preprečevali sodelovanje za splošno blaginjo.«

Churchill: »V naši državi je mnogo različnih mnenj... Toda pri tem ne smemo pozabiti najbolj življenjskih vprašanj našega naroda in ne smemo dovoliti, da se ta vprašanja podredijo strankarskemu boju... Dasi nas v notranjih zadevah deli globok prepad, moramo biti v odnosih do tujine vedno veliki in zedinjeni britanski narod, skupnost narodov imperija, ki so šli skozi vse vojne nevarnosti nepremagani in nepremagljivi. Naša želja je, da bi ministrski predsednik predstavljaval v inozemstvu ne samo laburistično večino te zbornice... ampak tudi vse stranke naroda.«

Ob napovedi vojne Nemčiji je večina v angleškem parlamentu vzklikala predstavniku manjšine: »Govori za Anglijo!«

prav vseh osebnih in državljskih svoboščin v najkrajši levi ali desni diktaturi, postavljamo demokratično sodelovanje v različnih strankah po različnih političnih, kulturnih ali socialno-gospodarskih vidikih svobodno opredeljenega naroda. Na podlagi žalostnih zgodovinskih izkušenj vseh narodov, ki so bili žrtve totalitarnih diktatur, pobijamo v imenu najvišjih narodnih interesov zlonamerno trditve, da zahteva narodna korist obstoj samo ene stranke. Zavračamo trditve, da bi v kakršnih koli razmerah ali v katerem koli času bile demokratične svoboščine za narod škodljive. To trditve komunisti samo tam, kjer so že na oblasti ali mislijo, da so blizu nje, medtem ko v očitni opoziciji terjajo demokratične pravice prav v interesu delovnega ljudstva. Kar imajo na vladi za škodljivo, imajo v opoziciji za potrebno in koristno! Njihova do neskončnosti in protislovij raztegljiva morala jim ne brani fiktivno ravnati se po časovnih in krajevnih razmerah. Tako trdijo za Trst, da je »vsako cepljenje v danih razmerah izdajstvo narodnih interesov«, ne da bi istočasno pojasnili, kako da stoji na prav enakem stališču tudi v vseh državah, kjer so komunisti na oblasti in čeprav so tam drugačne razmere, kakor n. pr. v ZSSR, Poljski, Romuniji, Bolgariji, Madžarski, Albaniji in Jugoslaviji. Za vsak drugačen primer imajo drugačno pretvezo za utemeljevanje svoje enostrankarske diktature, samo enega nočejo priznati, da izdajstvo povsod izvajajo nasilje, ker so načelni pristaši nasilja.

Po komunistični logiki so demokratična načela o svobodi mišljenja, govora, tiska in združevanja v različne stranke, izdajalska načela. Po njih trditvah naj bi bile vse stranke v demokratičnih državah, ki »cepijo« svoje narode, izdajalske, seveda izjemno komunističnih, ki imajo posebne pravice. Po isti doslednosti so italijanske stranke v Trstu izdajalke svojega naroda. Ali mar ne sodelujejo v narodnih vprašanjih kljub

politični razčlenjenosti? Ali ne predstavljajo proti Slovincem trdnosti enotnosti z izjemo italijanskih komunistov, ki so se povezali s slovenskimi na mednarodni osnovi? Ali ne bi bilo možno tako sodelovanje tudi med različnimi resničnimi demokratičnimi slovenskimi strankami za obrambo bitnih narodnih koristi, ako so jim te resnično prisci in ne samo sredstvo za druge namene? Končno bi to tudi ne bila zapreka za sodelovanje stvarno demokratičnih sil obeh narodnosti STO-ja na temelju narodne enakopravnosti za obrambo skupnih višjih demokratičnih, političnih in socialnih dobrin.

Z ozirom na to zagovarjamo načelno, povsod in vedno, torej tudi za STO praktično izvajanje vseh demokratičnih svoboščin, ker to zahteva narodna in človeška korist. Kdor odklanja demokratično sodelovanje posameznikov in skupin različnega mišljenja na narodni osnovi, zasleduje leve ali desne totalitarne diktatorske namene, ne pa narodne koristi.

Spričo nesreče, da se nahaja domovina pod komunistično diktaturo in so ogrožene demokratične svoboščine tudi na STO-ju, zagovarjamo potrebo sporazumnega sodelovanja in enotnega nastopa na ven vseh demokratičnih slovenskih posameznikov in skupin različnega prepričanja na osnovi skupnih širših narodnih in političnih koristi, medsebojnega ideološkega premišljanja, strpnosti in lojalnosti, dokler ne zavarujemo skupnih višjih dobrin. Vsakomur pa je dovoljeno, da skladno s temi obveznostmi živi sam ali v skupini vzporedno svoje avtonomno življenje.

Pod pogojem vzajemnega priznavanja in izvajanja narodne enakopravnosti zagovarjamo sodelovanje z vsakomur, ne glede na narodnost, za obrambo najvišjih človeških kulturnih, socialnih in političnih demokratičnih idealov proti vsakomur, ki bi jih ogražal prav tako ne oziraje se na njegovo narodnost ter pripadnost k desni ali levi tiraniji.

Slovenske šole v Gorici

Opozorilo staršem in učencem!

Nasprotniki slovenskih šol v Gorici vodijo srdito gonjo proti našim šolam in širilo neresnične govornice, da s prihodnjim šolskim letom ne bo več slovenskih srednjih šol ter vabijo istočasno naše dijake na svoje italijanske šole. Znano nam je, da je marsikdo nasedel tem govornicam.

Slovenske starše in učence zato obveščamo, da so višje oblasti že uradno zagotovile nadaljnji obstoj in delovanje slovenskih srednjih šol v Gorici. Od nas samih je tedaj odvisno, da ne ogrozimo teh naših učnih zavodov kljub uradnemu zagotovitvi s tem, če bi naši starši in dijaki nasedali sovražni propagandi ter odpadali od naših narodnih šol. Zvestoba slovenskim srednjim šolam v Gorici je osnov-

na narodna dolžnost vseh gorških Slovencev, posebno pa prizadetih družin, katere rotimo, da ostanejo dosledni in dobri Slovenci.

Trumanova izjava:

V poslanici tretjemu svetovnemu zboru krščanskih cerkva je 5. avgusta t. l. predsednik Truman izjavil: »Krščanstvo in demokracija imata to skupnost, da oba priznavata dostojanstvo človeške narave, neodtujljive pravice poedince, moža in žene. Po krščanski zamisli družbe mora država služiti posamezniku, nikoli pa ne biti gospodar. Diktatura, naj se imenuje kakor koli, ne priznava poedincu nikakih pravic. Po tej zamisli družbe je vsak mož, žena in otrok suveren države, ki si lasti popolno nadzorstvo nad vsem delovanjem posameznika, nad vsako zgovorno besedo in nad vsako mislijo, ki jo zasnuje njena nesrečna žrtve. Amerikanci ne bodo klonili nikoli pred tako tiranijo.«

Od srede do srede

31. julija: Namestniki zunanjih ministrov se bodo sestali 1. oktobra v Londonu in bodo razpravljali o mirovni pogodbi z Nemčijo. — Predsednik Varnostnega sveta je postavil indonezijsko vprašanje na dnevni red seje Varnostnega sveta. — Poveljnik ameriških letalskih sil general Spaatz je izjavil, da je naloga Amerike ohraniti državo močno in tako prispevati k vzdrževanju miru za človeštvo. — Velika Britanija je sklenila posvetovati se z Združenimi državami in Francijo glede sovjetske note, po kateri bi morale sateleske države osl ratificirati mirovne pogodbe pred velesilami. — V bližini Natanije so našli trupli dveh britanskih narednikov, ki ju je dal usmrtiti »Irgum Zwei Leumi«. — Italijanska ustavodajna zbornica je zaključila razpravljanje o ratifikaciji mirovne pogodbe in sprejela predlog, ki pooblašča vlado, da pogodbo pogojno ratificira. — Grški ministrski predsednik je predložil Varnostnemu svetu novo protestno noto glede balkanskega položaja. Grčija se v novi noti sklicuje na člen 7 listine Združenih narodov, ki predvideva uvedbo sankcij.

1. avgusta: Vlada Združenih držav je nizozemski vladi ponudila svoje posredovanje za hitro zaključitev bojev v Indoneziji. — Francoska narodna zbornica je odobrila začasne vojaške kredite za prihodnje štiri mesece v znesku 31 milijard 428 milijonov frankov. — Jugoslovanska vlada je preko svoje dunajske politične misije uradno obtožila ameriške in britanske zasedbene oblasti, da na svojih področjih »trpijo in vzpodbujajo nacistično delavnost«. — Mednarodno sodišče v Haagju je pozvalo Veliko Britanijo, da pošlje poročilo o sporu z Albanijo glede min v Krškem prelivu do 1. oktobra. — Načelnik ameriške misije za pomoč Grčiji je izjavil, da bodo razdeljevali pomoč povsod po državi, razen v pokrajinah pod zasedbo gverilcev, ker ameriška vlada ne želi, da bi nakazani material prišel v roke sovražnikov grškega naroda.

2. avgusta: Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo, da so Združene države pripravile podpreti grški predlog, naj bi Združeni narodi sprejeli prisilne ukrepe za vzpostavitev miru na Balkanu. — Varnostni svet je pozval Nizozemce in Indonezijce, naj takoj prenehajo s sovražnostmi. — Francoski zunanji minister Bidault vztraja na francoski zahtevi glede mednarodnega nadzorstva nad Porurjem. — Uprava v Indiji bo 15. avgusta prešla docela v indijske roke. — V Frankfurtu je prisel ameriški vojni minister Keenneth Royall, ki bo vodil razgovore z vojaškimi poveljniki ameriškega glavnega stana. — Grški vojaški poveljniki so sklenili predložiti grški vladi, naj odobri predloge glede novega načina protigveriljske borbe. — Predsednik italijanske republike De Nicola je podpisal zakon o ratifikaciji italijanske mirovne pogodbe.

3. avgusta: Nizozemske čete so zavzele zadnje važnejše pristanišče na zahodni obali Jave. — Ameriški delegat v komisiji za atomsko silo je obtožil Sovjetsko zvezo, da zavira vsa obdobja pogajanj za nadzorstvo nad atomsko silo. — Ameriški predstavnik pri vojaškem odboru Združenih narodov je izjavil, da pade na sovjetsko zvezo vsa odgovornost, ker še ni prišlo do ustanovitve oborožene sile Združenih narodov. — Objavili so podpis obsežnega sporazuma med bolgarsko in jugoslovansko vlado, ki vsebuje pogodbo o vzajemni pomoči ter najpopolnejše gospodarsko in politično sodelovanje. — V Londonu so podpisali dva sporazuma med Veliko Britanijo in Jugoslavijo glede angleških posojil bivši jugoslovanski vladi v Londonu med vojno in glede jugoslovanskih ladij, ki jih je imelo v najemu angleško vojno ministrstvo. — Nizozemska je sklenila prekiniti operacije v Indoneziji v noči od 4. na 5. avgust.

4. avgusta: Ameriški zunanji minister bo odpotoval v Brazilijo, kjer bo sodeloval na medameriški konferenci. — Ameriški ve-

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

Izposlanik v Londonu je prispel v Pariz na razpravljanje z ameriškim podtajnikom Claytonom o Marshallovem načrtu in o politiki, ki jo je treba voditi v Nemčiji. — Indonezijska vlada je odgovorila Varnostnemu svetu, da pristaja na prenehanje z bojevanjem. — Obrambni odbor britanske vlade je razpravljala o nujnih načrtih za zmanjšanje britanskih oboroženih sil. — Združene države so zavrnile sovjetsko zahtevo po odgovoritvi prošnji bivših sovražnih držav za sprejem med Združene narode. — Churchill se je v Woodstocku pred 50 tisoč zborovalci ponovno zavezal za ustanovitev Združenih evropskih držav. — Sovjetska vlada je ponudila bivšim članikom nemške vojske, ki živijo na britanskem področju v Nemčiji, zaposlitev v Rdeči armadi. — Varnostni svet je z 9 glasovi proti dvema zavrnil sovjetsko obtožbo, češ da je Grčija odgovorna za obmejne incidente na Balkanu.

5. avgusta: Zunanji minister Bevin je v spodnji zbornici izjavil, da bo na konferenci štirih ministrov meseca novembra napravil zadnji poizkus za doseg gospodarske enotnosti Nemčije. — Spodnja zbornica je z 298 proti 102 glasovom izglasovala zaupnico britanski vladi glede politike, ki jo vodi v Nemčiji. — Iz ameriških pristanišč so odplule 4 ladje, ki vozijo vojni material za Grčijo. — Italijanska delegacija na pariski konferenci je predložila spomenico o gospodarskem položaju Italije. — Carigraski patriarhat je sklenil, da bo odbil predlog moskovskega patrijarha Aleksija za sklicanje sinode pravoslavnih cerkva. — V Indoneziji je bil prvi dan miru po petnajstih dneh bojev. — Varnostni svet je razpravljala o anglo-egiptovskem sporu; egiptovski ministri predsednik je zahteval umaknitev britanskih sil iz egiptovskega ozemlja. — V Parizu so se sestali štirje predstavniki ameriškega zunanjega ministrstva, ki preučujejo splošni gospodarski položaj v Evropi. — Poročevalce britanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da je nova jugoslovansko-bolgarska pogodba daleč od tega, da bi podpirala mir na Balkanu in da teži k podpiranju državljanske vojne v Grčiji. — Velika Britanija je uradno obvestila grško vlado o umaknitvi britanskih čet iz Grčije; niso še določili dneva umika. — Lord Packenham je v lordski zbornici napadel komunistične vlade jugovzhodne Evrope zaradi njihove ustrahovalne politike in zaradi sistematične gonje proti kmetijskim strankam, ki uživajo naklonjenost večine prebivalstva v Romuniji, Bolgariji in na Madžarskem.

6. avgusta: Vseh šestnajst držav, ki sodelujejo v odboru za gospodarsko sodelovanje v Parizu je odgovorilo na vprašalne pole glede prehrane in poljedelstva. — Bolgarska vlada je poslala za sprejem med Združene narode. — Predsednik Truman je podpisal zakonski načrt za vrnitev italijanske imovine v Združenih državah. — Britanski ministri predsednik Attlee je v spodnji zbornici ob priliki razpravljanja o gospodarskem položaju obrazložil vladne ukrepe za olajšanje težkega finančnega in gospodarskega položaja. — Ameriško zunanje ministrstvo je ponovno protestiralo pri romunski vladi zaradi aretacije voditelja kmetijske stranke Maniuj. — Sovjetske oblasti so zaplenile avstrijsko rafinerijo v Lobaju; britanski, francoski in ameriški delegati v štirčlanski komisiji so zaradi tega energično protestirali. — Ameriški zunanji minister Marshall je izjavil, da so Združene države pripravljene olajšati pogoje anglo-ameriškega sporazuma o posojilu. — Varnostni svet je sklenil imenovati poseben pododbor za grško vprašanje, ki je dobil nalogo poročati Svetu do ponedeljka in predložiti kompromisno rešitev. — Iz Janine poročajo, da se na grško-albanske meji zbirajo albanske čete. — V Romuniji so preklicali poslanske mandate 33 poslanecem kmetijske stranke.

Še ena Trumanova izjava

Skupini mladine, ki jo je sprejel v posebni avdijenci, je 5. avgusta t. l. predsednik Truman izjavil: „Mislim, da je svet na pričetku nove dobe, ki bo po mojem največja v zgodovini. Dosegli bomo na kraju svetovni mir in narodi bodo lahko živeli svobodni, brez plemenskih, verskih ali barvnih nasprotij.“

Politika bodi znanost Demokracije morajo biti močne in čuječe

V zgodovini se često ponavljajo primeri, ko se stvari z železno doslednostjo razvijajo v smeri določenega zaključka, ki pa ga nekateri bodisi ne morejo, ali pa nečesto videti. Ponavlja se dalje, da se stvari nazivajo drugače, kot se v resnici imenujejo, čeprav se zdi, da je v tem tudi več hotenega kot nehotenega izkrivljanja dejstev. Preprostu in neobveščnemu človeku sposobnost za določeno predvidevanje lahko oprostimo; težje pa je oprostiti ljudem, ki posvečajo raznim dogodkom premalo pozornost, ali pa jih nepravilno ocenjujejo, čeprav so po svojem položaju poklicani, da jih zasledujejo in se nanje primerno pripravijo.

Kaj bi rekli n. pr. o nočnem čuvaju, ki bi malomarno okračil mimo poslopja, iz katerega se širi duh po ožganem, ko bi kratak čas za tem to poslopje upopelil požar? Kaj bi rekli o zdravniku, ki brezbržno odmičuje z roko, ko se bolnik duši v visoki vročici on pa naziva, pljučnico le lahek prehlad in mu predpisuje le mrzle obkladke. Bolnik umre in stvar se pozabi. Ne, običajno so takšni ljudje klicani na odgovornost, sodi jih zakon, ker so namerno ali iz malomarnosti zagrešili kaznivno dejanje.

Zal, da doslej mednarodno pravo ne pozna tudi kazenske odgovornosti za politike in državnike, ki zaradi nesposobnosti hote ali pa iz malomarnosti zagreše čisto enaka kazniva dejanja, pa jih nihče ne kliče na odgovor. Politika in državnštvo danes nista več amaterstvo, marveč resna znanstvena panoga in odgovoren poklic, katerega predmet ni le leseno poslopje in posamični bolnik, marveč države in narodi.

Ni še preteklo deset let, ko je svet doživel Monakovo, to značilno posledico malomarnega političnega čuvajstva in zdravništva, a že smo ponovno v položaju, ki kljub tragičnim izkušnjam ne kaže, da bi se poklicani v potrebni meri zavedali, kam gremo. Zdi se, da se spet ponavlja skoraj že običajna nepravilnost demokratskega sveta, medtem ko se po drugi strani totalitarni svet s vso naglico in doslednostjo izgrajuje ter pripravlja. Ne samo to: v svetu se pojavljajo glasovi, ki bodisi zaradi nepoučenosti ali iz drugih nerazumljivih razlogov slikajo položaj drugače, kot ga skoraj jasno vidi že vsak človek.

Lippmannova zmeta

Nedavno je ugledna revija »United Nations World« (Svet Združenih narodov), ki tolmači smotre in prizadevanja te nove organizacije, objavila obširen razgovor z znanim ameriškim publicistom ter bivšim Wilsonovim svetovalcem na pariski konferenci (leta 1919) Walterjem Lippmannom. Walter Lippmann, katerega ime tudi v Evropi ni neznano in ki ima velik vpliv ne samo na domačo javnost, marveč tudi na obširen krog državljkov, se dotika reševanja poveljnih vprašanj. Med drugim pravi, da je bilo izgnanega mnogo časa in naporov, ker so hoteli nekateri državniiki organizirati svet na podlagi enotnega svetovnega reda ter nedeljenega svetovnega prostora, medtem ko je realna rešitev mogoča zaradi ravnotežja velesil le v ustvaritvi dveh področnih, tvorbi, tako imenovane »Atlantske skupnosti« ter »Sovjetskega kroga«. Pri tem je po njegovem mnenju razumljivo, da spadata v Atlantsko skupnost tudi Grčija in Turčija, kot je razumljivo, da ima Sovjetska zveza »legitimne strateške interese« v Bolgariji in Jugoslaviji ter da poleg tega upravičeno spadata v Sovjetski krog vse države, ki so dejansko že danes vključene vanj. Ker bi se Atlantska skupnost ugodno gospodarsko razvijala, bi »države, ki bi ležale vzhodno od te črte, s hrepenenjem gledale na konsolidirani zahod ter se nam svojevoli pridružile, ker bi naravno težile k nam pod pritiskom svojih gospodarskih potreb.«

Po Lippmannovem mnenju je vojna končana, vendar še nimamo miru, marveč obdobje pomirjevanja, v teku katerega se vojna nadaljuje z drugimi sredstvi: »Obdobje pomirjevanja... je značilno zaradi obsežnih manevrov velesil, ki stremijo za določenimi položaji, da bi ustvarile ravnotežje moči za bodoči mir.«

Za vse, ki zasledujejo današnjo ideološko in interesno razdvojenost v svetu, posebno pa za Evropece, je takšno tolmačenje položaja nesprejemljivo. Razumemo sicer nujnost ravnotežja velesil v svetu, ne moremo pa razumeti marsikaj drugega. Stališče Walterja Lippmanna kaj malo upošteva posebnosti Evrope, predvsem pa je njegovo gledanje nesprejemljivo v pogledu dokončne prepustitve držav Vzhodne Evrope Sovjetskemu krogu, posebno, ker je danes splošno znano, s kakšnimi sredstvi je bila izvedena ta vključitev in kako se umetno vzdržuje proti interesom in razpoloženju prizadetih narodov. Dalje je nerazumljivo Lippmannovo tolmačenje iz razloga izkustev, ki jih ima Evropa v pogledu dinamičnosti komunizma in največja dopuščanja možnosti, da bi države iz Sovjetskega kroga lahko »svojevoli« prehajale v Atlantsko skupnost. Walter Lippmann stoji morda na stališču, da današnji Sovjetski krog, ki dejansko že obstoji poleg še neizgrajene Atlantske skupnosti, »svojevoli« manifestacija večinske volje teh narodov in da je tako imenovani »slovanski blok«, kakor ga v zadnjem času popolnoma pogrešno radi označujejo, resnično izraz povezanosti Poljske, Češkoslovaške, Bolgarije in Jugoslavije s »slovansko Sovjetsko zvezo.«

Napadalnost komunizma

S tem pa prihajamo na drugo vprašanje. Pri takšnem tolmačenju se je treba namreč vprašati, ali je nosilec ekspanzionistične komunistične doktrine res slovanski element? Ali dejstvo, da je voditelj tega gibanja Georgijev ter da zavzema ogromno večino najvidnejših mest v Sovjetski zvezi in drugod nedomači element, tistim, ki bi morali biti o tem točno poučeni ter morali o tem odgovorno pisati tudi iz svojih narodnih razlogov, ničesar ne pomeni? Ko je nekdo stari Benešev sodelovalec Ossusky kot odpoklicani poslanec iz Moskve ob priliki poslovnega obiska pri Stalinu namizgal na možnost slovanstva povezanosti nekaterih držav, mu je Stalin kratko odgovoril: »Gospod, upoštevajte, da nisem

Slovan.« Če potrebuje torej svet propagandno geslo proti komunizmu, potem naj se tudi v lastno korist poslužuje pravega gesla, t. j. boja proti komunizmu, ki je enako ameriška, britanska, francoska, italijanska itd., kot slovanska nevarnost in propast.

Miroljubnost slovanstva

Boj proti komunizmu na račun slovanstva, ki samo trpi, je boj proti umetno ustvarjenemu sovražniku, činitelju, ki nosi v sebi mnoge vrline, izmed katerih je najznačilnejša ta, da je v primeri z drugimi narodi najmanj napadalen. Predvsem Združene države imajo dovolj razloga, da upoštevajo te vrline, ker so jih imele priliko dobro spoznati ob priliki svojega nastajanja in kasneje.

Za tem dogajanjem pa se danes skriva za vse in tudi za Slovence večja nevarnost. Sovjetska zveza je od vsega početka načrtno izvajala mešanje slovanskega elementa z azijskim. Zakaj? Ker slovanski element ni dovolj bojevit in barbarški za izvajanje načrtov, ki so jih zamislili nasledniki Marxa, o katerem verjetno nihče ne more trditi, da bi bil Slovan. Pri tem je slovanski element sam doživel, oziroma doživlja tragično usodo, da ga brezvestno »poplemeničujejo«. Ali je to novi razisem za nove namerne?

V takšnem svetu s tako zamožnostjo in takim slabim poznavanjem dejstev vidimo, da se odigravajo pomembni dogodki. Dvomimo, če bi jih lahko označili z Lippmannovim izrazom »obdobje pomirjevanja«. Vsekakor pa ugotavljamo, da je zavest potrebe po nujnem ukrepanju gotovo bolj razvita v Sovjetskem krogu, kot pa na strani šele zelo počasi se izgrajujoče Atlantske skupnosti. Demokracije morajo najti svojo gonilno silo, ki pa ne sme biti šele posledica neposredno preteče vojne nevarnosti, marveč morajo najti same sebe in potrebno disciplino, ki ni nikakor v opreki z demokratskimi načeli, že mnogo prej, bolje danes, kot jutri. V času, ki ni postavljena na kocko le usoda dela sveta, marveč mnogo več, ni opravičljiva za neodločnost. Pogrešno bi bilo, če bi kdo mislil, da je nemoralno, če se država ali narod, odnosno večja skupnost pripravi na obrambo, dokler še ni padel prvi strel. Danes pa je treba ugotoviti, da je dvomljivo, da bi utegnili delati čas za vse tiste, ki še vedno niso zadosti pogledali realnost v oči.

T. L.

„Pravosodni festival“ v Ljubljani

V Ljubljani se že več dni vrši zopet eden izmed tistih procesov, ki so tako značilni za vse diktatorske policijske države. Iz demokratskih pravnih držav, kjer vladata svoboda in zakon, poročil o takih neprestanih preganjanjih državljanov sploh ni. »Procesi« so zanesljiv znak vsake diktature.

V »novi« Jugoslaviji prireja nasilniški režim redno se ponavljajoče »pravosodne igre«. Beograd, Zagreb in Ljubljana se vrste po nekem določenem redu. Da ne omenjamo nešteti »procesov« v majhnih mestih. Brez tega nasilniške vlade ne morejo obstati. Kakšen pomen imajo spričo tega tako zvané »amnestije«? Na vrsti so politiki in delavci, kmetje in izobraženci, »izdajalci«, »kolaboracionisti«, »vojniki«, »saboterji« in oboroženi uporniki. Režim sega po nasprotnikih vedno bolj globoko in široko. Sprva so

bili na vrsti glavni nasprotniki in med njimi resnični izdajalci, ki bi jih sodila vsaka jugoslovanska vlada, sedaj pa prihajajo na vrsto že ljudje, ki imajo za sedanjí režim zasluge in celo komunisti. Enkrat se skuša s »procesom« zadeti Združene države, drugič pa zopet Vel. Britanijo.

Po dosedanjem poteku razprave proti dr. inž. Načodetu, bivšemu ministru in univ. prof. dr. Furlanu, univ. prof. inž. Kavčniku in drugim, ki je bila prekinjena zaradi naknadne aretacije je ministra osrednje in nato slovenske komunistične vlade Snoini kateri posveča režimski tisk izredno pozornost, lahko ugotovimo sledeče:

1) Režim rabi ta »proces« za odvrnitev pozornosti javnega mnenja od mednarodnih in notranjih težkočin za njegovo usmeritev

proti »sovražnikom države«.

2) Režim rabi žrtve, katerim bi naprtil svojo zgovinsko krivdo za neuspehe na mirovnihi konferencah in v notranji politiki, češ da so ovirali borbo za narodne pravice in predlagali ukinitve gospodarske pomoči državi.

3) Režim rabi protitež za svoje delovanje na grški meji, ko trdi, da so obtoženi pripravljeni oboroženi po-

seg v Jugoslavijo s pomočjo tujih sil in emigracije.

4) Režim je uradno priznal, da je odgovoren za ugrabitve na področju A Julijske krajine, ko obtoženec očitno, da so enemu izmed ugrablencev omogočili beg.

5) Obtoženci »priznavajo« več kot jih obremenjuje obtožnica, kar je značilno za vse politične procese v diktaturah.

Obramba narodnih pravic

Borba proti Slovincem se nadaljuje v vseh uradih v Gorici. V stanovanjskem uradu so pred nedavnim odkrito priznali slovenski stranki, da ne pride v poštev za stanovanje, ker je slovenskega rodu.

Tako so tudi na policiji slovensko stranko kar zapodili, ne da bi jo zaslišali, zato ker je bila slovenske narodnosti.

V anagrafičnem uradu na županstvu pa v mnogih primerih nočejo niti sprejeti vlog Slovencev z vzrokom, ki se od primera do primera menja.

So pa še drugi primeri kršitev pravic, oziroma preganjanja Slovencev, tudi tistih, ki so iz cone A, in ki že več let bivajo v Gorici.

Če se pritožite višjim predstavnikom na županstvu, zlasti zaradi nedovoljenega bivanja v Gorici, vam odgovore, da je to zadeva policije. Kdo pa dovoljuje bivanje v občini, policija ali župan odnosno predsednik? Poleg tega pa je v navadi, da vsi uradi izdajajo listine, ki jih morajo izdati. Tako je tudi goriška prefektura izdajala državljske liste vsem prizadejim, zlasti ker so bili skoro vsi občinski uradi po naši deželi tekom vojne uničeni z vsem arhivom. Do meseca marca tega leta je šlo vse gladko. Naenkrat pa so se tega meseca začeli tudi na prefekturi obotavljati, in sedaj morate prositi in prositi predno vam izdajo dr-

žavljski list in ko ga dobite opazite, da nosi tole opombo: »To potrdilo velja v vsakem oziru do datuma 31. decembra 1922, datuma s katerim so bili izpolnjeni goriimenovani zapisniki.« Vprašamo goriško prefekturo, kdo pa je dal odredbo za izdajanje ničevih dokumentov?

Seveda izvira vse to iz krogov italijanskega šovinizma in pod vplivom italijanskega časopisja. Celó CLN je poslal v Rim brzojavke, v katerih zatrjuje, da se bodo določeni krogi z vsemi zakonitimi sredstvi uprli uveljavljanju in izvrševanju posebne avtonomije.

In tednik »L' Idea Repubblicana« od 30. julija odkrito priznava v članku s podpisom »Cassandra«, da se odklanja posebni statut samo zaradi Slovencev, katerim očita razne izmišljotine. Poleg drugega trdi, da v Nadiški dolini nekateri slovenski duhovniki iz cone B silijo otroke, naj hodijo v slovensko šolo, čeravno so njihove družine »najizrazitejših italijanskih čustev«. Tudi ta list zanika beneškimi Slovincem pravico do slovenske šole in ne pomišlja, da jim je bila obljubljena že leta 1866.

V listu »Patrie dal Friul« od 15. julija t. l., ki izhaja v Vidmu v furlanščini pa čitamo oster napad na vse tiste Italijane, ki ozkosrčno odrekajo beneškimi Slovincem pravico do rabe lastnega materinega jezika.

Popravite krivico!

Primorski kmet terja svojo zemljo

Nihče ne more oporekati, da se je fašistični režim posluževal vseh sredstev, da bi zatrl slovenski živelj na Primorskem. Najbolj pa je ta pritisk občutil slovenski kmet, ki je vsa dolga leta fašističnega trinoštva pogumno kljuboval vsem namakanam in nasiljem potujočevanja in branil svojo zemljo.

Gospodarska kriza, ki je nekaj let po prvi svetovni vojni zajela vso Evropo in ves svet, se je pojavila že prej in občutnejše na Primorskem zaradi vojnega opustošenja in ker ni bilo več mogoče izvažati sadja, vina in drugih pridelkov na sever kot pred vojno.

Fašisti so to krizo spretno izrabili v svoje namene. Nekateri kmetje so prišli na boben po zaslugi raznih stavbenikov in podjetnikov z juga, ki so ljudi opeharili pri gradnji hiš, porušeni v vojni; drugi so se iz tega ali onega razloga zadolžili. Banke so ponujale posojila po ugodnih pogojih, ki so se pozneje občutno spremenili. Marsikoga pa so se samo neplačani davki spravili na boben. Za par tisoč lir so ljudje prišli ob posestva, ki so bila vredna včasih tudi desetkrat toliko ali še več. Ko je stvar prišla že tako daleč, se je pojavila ustano-

va »Ente di Rinascita Agraria«. Ta ustanova, ki je dobivala iz državne blagajne ogromne svote, je prevzela od bank ali kupovala za smešne cene od kmetov, ki so bili na robu propada, slovenska posestva. Na to zemljo je potem spravila italijanske družine, le tu pa tam je na kakšnem manjši ugodno ležečem posestvu ostal kot najemnik prejšnji lastnik.

Tem priseljenim družinam je ustanova preskrbela živino, orodje, semena in vse, kar so potrebovali. Najemniki, večji del fašistični zapupniki, naj bi plačevali določene letne obroke in po nekaj letih postali lastniki posestev. Prejšnji lastniki pa so morali s trebuhom za kruhom.

Po propadu Italije so ti najemniki po večini zbežali in del bivših lastnikov se je vrnil na svoje domove; seveda le kot najemniki ustanove »Ente di Rinascita Agraria«, ki je pozneje sprejela ime v »Ente Nazionale per le Tre Venezie«. Niso se pa vsi bivši lastniki vrnili na svoje domove. Nekaj mesecev po prihodu zaveznikov je ZVU imetju ustanove »Ente Nazionale per le Tre Venezie« blokirala. Pričakovati je bilo, da bo poskrbela, da bodo pose-

stva prišla zopet v last nekdanjih gospodarjev.

Pred nedavnim pa je ZVU dovolila na pobudo »Ente Nazionale per le Tre Venezie«, da ta zavod proda vsa ta posestva v coni A bivšim najemnikom Italijanov, proti plačilu vsote, ki so jo bili še dolžni ustanovi za omenjena posestva, po vrednosti od leta 1930 do 1940. Na ta način so zavezniki krivico, ki so jo naredili fašisti, še zapečatili, namesto da bi jo skušali popraviti. Bivši lastniki, ki so po tolikih letih trpljenja in bede upali, da se jim bo popravila krivica in bodo dobili nazaj svojo lastnino, so doživeli težko razočaranje. Morda je bila zadeva predložena ZVU v nepravilni luči. Ni dvoma, da ima u-

stanova »Ente Nazionale per le Tre Venezie« ves interes na tem, da proda omenjene nepremičnine, posebno tiste onkraj francoske črte.

Prizadeti slovenski posestniki se obračajo na ZVU s prošnjo, da bi vso zadevo temeljito proučila in uredila tako, da se popravi storjena jim krivica in da se bodo mogli čimprej vrniti kot lastniki na domove, s katerih so jih pregnali fašistični nasilniki. Razveljaviti je treba vse te krivične pogodbe, ker imajo le politično ozadje na škodo slovenskega kmeta. Vsi prizadeti slovenski kmetje pa naj zahtevajo takoj s posebno vlogo na ZVU pravično rešitev tega vprašanja.

Učiteljske v Gorici

Zadnje čase komunistično časopisje z veliko vnamo podarja zahtevo, da mora ostati slovensko učiteljske v Gorici. Povod za to s strastjo prepovedano prigrvarjanje je dala vest, da je ZVU sklenila z novim šolskim letom premestiti slovensko učiteljske iz Gorice v Trst. Temu se je pridružila tudi novorojena »Soča«.

Toda ostanimo pri stvari. Zanimali smo se za vprašanje slov. učiteljske v Gorici in izvedeli na merodajnih mestih, da bo to vprašanje brezdvomno za Slovence ugodno rešeno. Kroge, ki so nam dali to zagotovilo dobro poznamo in zapuščamo njihovim besedi. Zato svetujemo našim ljudem, naj bodo mirni in naj se ne dajo zavajati.

Stem bi lahko za danes razpravo o tej važi narodno-vzgojni zadevi zaključili. Vendar se nam zdi potrebno, da ugotovimo še trije:

1. Pred prvo svetovno vojno smo imeli v Gorici slovensko moško in žensko učiteljske. Priborili so ga moške, ki so pošteno in nesebično delali za zdravo rast slovenstva na Primorskem. Ti moške so s pametnim in treznim delom ustvarjali pogoje za plodno sožitje obeh narodnosti v deželi in so dvignili narodno zavest primorskih Slovencev do višine, ki je z zlatimi črkami zapisana v naši povestnici. To slovensko učiteljske je zadostilo slovenskim potrebam na Primorskem in vzgajilo učitelstvo, na katerega smo še danes lahko ponosni.

2. Odklanjamo sumničena in psovke, s katerimi obklada komunistično časopisje moške, ki so se v zadnjih dveh letih kljub nasprotovanju komuni-

stov najbolj trudili, da bi v deželi obnovili slovensko šolstvo in ga dvignili na primereno, dostojno višino.

3. Odkreko komunističnemu časopisju pravico, da se danes hoče uveljaviti kot zagovornik tistega slovenskega šolstva, kateremu je nasprotovalo in slovenskega učiteljske v Gorici posebej. Komunistična OF je s svojo brezumno abstenenčno razdiralno politiko po prevzemu oblasti po ZVU samotno izdala naše narodne zahteve na vseh področjih, zlasti pa še na šolskem. Naj se nekateri gospodje, ki so bili povabljeni, da bi sodelovali pri obnovi slov. šolstva v Julijski krajini spomnijo, kako so odklonili vsako sodelovanje z ZVU. Če bi vrzeli ne bili zamašili drugi poštene in zavedni Slovenci, bi danes ne imeli slovenskega učiteljske v Gorici in bi grmenje komunističnega časopisja okrog tega vprašanja odpadlo. Prav tako bi pa tudi ne bili dosegli obnove slovenskega šolstva v Julijski krajini, ki navdaja nas vse z zadovoljstvom.

Končno bodi pa še pribito, da izvira komunistična akcija za slov. učiteljske v Gorici iz gole strankarske sebičnosti: slovensko učiteljske v Trstu bi namreč zadostovalo potrebam našega šolstva na Svobodnem tržaškem ozemlju in učiteljske v Portorožu, ki so ga ustanovili komunisti, ne bi imelo možnosti za obstanek.

Tajnik francoske socialistične stranke G. Mollet: »Napake, ki so jih zagrešili komunisti na področju notranje politike in one, ki jih je zakrivila Sovjetska zveza v mednarodni politiki onemogočajo povratek komunistov na oblast.«

GOSPODARSTVO:

Jugoslavija in gospodarstvo STO-ja

Slovenski gospodarstveniki, omalovaževani od predstavnikov lastne domovine, imajo opraviti v tem občutljivem prostoru tudi z močno italijansko konkurenco. Njihovo uveljavljanje je oteženo od dveh strani. V stalni nevarnosti, da bi bili zdobljeni, si bodo morali z lastnimi silami in složnim naporom poiskati pot ter sredstva, ki naj jih rešijo iz nevarnosti.

Povezan italijanski napor

Težnje tukajšnjih Italijanov, ko skušajo na vsakem koraku ovirati rast slovenskega gospodarstva, so nam razumljive. Saj je prijetno imeti konkurenta, ki nima v lastnih rokah niti enega denarnega zavoda, ki nima organiziranih poslovnih skupin, katere bi bile sposobne za velike operacije. Posebno z oživitvijo prometa v Trstu bodo te italijanske prednosti postale še bolj izrazite. Veliko porazdeljevalno središče uvoza in izvoza Srednjeevropskega bazena bo nujno rabilo za svoje poslovanje velika sredstva. Vse kar je majhnega bo ostalo lokalnega pomena ter bo živelo od mrvic, katere bodo padale z bogatejših miz. Zato je v interesu tukajšnjih italijanske skupine, da si skuša ohraniti položaj kakršnega si je ustvarila tekom zadnjih dvajset let, ko so bile uničene vse pomembnejše gospodarske pridobitve do katerih smo prišli Slovenci v Trstu pred prvo svetovno vojno.

Poleg tega se Italijani dobro zavedajo, da je v mestu, kakršno je Trst, gospodarski dvig nujna predigra kakršnega koli uveljavljanja dosežanje manjšine. Vse dokler ostane ta manjšina samo »narodni kmetov, ribičev in delavcev, vse do tedaj sicer lahko kriči, prireja buče, ne manifestacije in razbijala okna, a na vodilne položaje v javnem življenju mesta se ne more povzpeti. Če ostane družabni red bistveno tak kakršnega je Evropa doslej imela ter se ne utopimo v komunističnem morju, potem je brez primernega gospodarskega uveljavljanja, ki ustvarja podlago za plodno delovanje lastne inteligence, nemogoče naš dvig iz dosedanjega podrejenega v prirejen položaj. Narodnostne skupine brez kraja in časa primernih vodilnih plasti so kvečjemu predmet, a nikdar činitelj javnega dogajanja.

Če pustimo ob strani vse teorije, kaj bo in kaj ne bo, imamo pred seboj zaenkrat edino stvarno dejstvo, da živimo še vedno na področju zapadnoevropske kulture, ki preveča vse tukajšnje življenje. Zato moramo računati z navedenimi dejstvi in z njimi skrbno računati tudi italijanska večina, medtem ko današnji jugoslovanski oblastniki, opiti s »poslanstvom« svoje zmotne

ideje grobo greše z ozirom na vprašanja pred katerimi se nahajamo.

Hotenje Italijanov v pogledu slovenskih gospodarstvenikov najbolj spoznavamo iz njihovega tukajšnjega časopisja, ki piše vse v istem duhu in z istimi gesli čim gre za »Slave«. Razen v primerih, ko je treba zamašiti kako luknjo s senzacionalnim člančičem ali vestjo na račun današnje Jugoslavije in poočiti par krokodilovih solz za begunce, smo v tem časopisju vedno obravnavani kot nevarnost, pred katero se je treba braniti z vsemi sredstvi. Komunisti in demokrati, afaristi in poštenei trgovci, vprašanje šol in hazardnih igralnic, domačini in begunci, vse to se po potrebi meša v istem loncu samo, da bi se čimbolj oblatilo kar mora biti osovraženo. Vse tako pisanje je skoro vedno izvedeno na isti preprosti in splošni imenovalec: »Slave!«. Zmedeno uporabljan brez razlikovanja, je ta pojem preširok in običajno krivičen.

Samo en primer. Čitateljem je gotovo že znano, kako se je poizkušalo naprtiti vse blato odkrito v Uradu javnih del v Trstu na slovenske rame. Ne želimo opravičevati krivcev, toda smešno je bilo gledati, kako so se pod težo imen afetariranih oseb, ki so razen nekaj izjem vsa italijanska, vsi očitki, katerim je časopisje razkošno poklanjalo svoje dragocene vrstice, vrnili k nim, kateri so jih vrgli. Prav jalo so utihnil.

V čast javnim in privatnim ustanovam, ki se nahajajo v italijanskih rokah, moramo sicer priznati, da se ne ravnaio v smislu takega šovinističnega duha. Večinoma skušajo svoj vpliv in težnje uresničiti po poteh več ali manj običajne gospodarske konkurence. Želeti bi bilo le, da tudi tukajšnje časopisje, ki ustvarja javno mnenje, preneha s to taktiko splošnega zastrupljanja. Nekoliko več dolžnosti pri odrejanju odgovornosti in obsojanju vsehakor ne bi škodilo.

V kraju, kjer tekmujejo dve etnični skupini, ne moremo odstraniti nasprotja; morda bi bilo celo nezdravo. A vrši naj se na kulturen in znosen način. Mi priznavamo tukajšnjim Italijanom pravico, da zakonito branijo, utrjujejo in razvijajo kar so si pošteno pridobili. Zase pa zahtevamo, da se nam istotako priznava pravica, da dobimo povrnjeno kar nam je bilo nasilno odvzeto in da se razvijamo ter v poštene borbi uveljavljamo. Nočemo nikakih prednosti. Če bomo sposobni se bomo uveljavili. Življenjska tekma naj izreče svojo sodbo. To bi moral biti temelj slovensko-italijanskih gospodarskih odnosov v Trstu.

Vendar smo od tega še oddaljeni. Pisanje italijanskega časopisja in

Kadar se zlodej našemi kot zlodej, da ga ljudstvo ne bi imelo za zlodeja. . .

Komunistični »Primorski dnevnik« se včasih pošali tudi sam s seboj in takrat dene resnico, ki mu jo očitajo drugi, v narekovanje. V uvodniku od 23. p. m. piše takole:

»Komunizem, to je pravi Antikrist, sam Satan v človeški podobi; njegovih zločinov ni mogoče prešteti; uničuje vero, uničuje družino, uničuje človeško osebnost in dostojanstvo; iz človeka napravi brezdušen stroj, številko v brezdušnem državnem aparatu, brez svobodne volje, brez svojega mnenja, ki skoraj ni več niti žival.«

Kadar je ovčja koža le preveč oguljena nastopa volk kar v svojem kožuhi in trdi, da so ga le drugi tako imenitno našemili. Toda s to taktiko zmoti le redke naivneže. Celo Rdeči kapici se je zdel sumljiv, zato ga je vprašala: »Stara mama, zakaj imaš tako velik gobec?«

vedenje julice nam kaže, da živimo v dobi šovinizma, ki bo z vsemi sredstvi in blatenjem skušal preprečevati slovenski gospodarski dvig.

in v tej dobi, ko bi dvojno rabili pomoč iz lastne domovine, ko je ta pomoč z ozirom na poseben mednarodnopravni položaj STO-ja možna, jo današnja jugoslovanska politika na tem področju odreka zgolj zaradi družabno političnih razlogov. Iz občutljivosti in sramljivosti do neke dvomljive »fratellanze« hoče biti nepristranska, noče favorizirati. Da bo pa škoda v pogledu slovenskih interesov še večja, izziva vprav ta »fratellanza«, ki išče poturice in izdajice v italijanskem taboru, še hujše sovražstvo.

Neenoten nastop Slovencev

Povezanemu italijanskemu naporu na eni strani ne stoji torej nasproti enakovredno organiziran, povezan in podpiran slovenski napor. Za slovensko gospodarsko uveljavljanje na tem področju ima in bo imelo to vsekakor velike kvarne posledice. Pomanjkanje strpnosti od strani eksponentov današnje Jugoslavije, ki ne trpe v svojih vrstah nobene razčlenjenosti, priznavajoč samo »svoje« in »izdajalce«, medtem ko se Italijani pristo delijo v razne stranke, ki kljub temu v skupnih vprašanjih skupno nastopajo, je glavni vzrok tega stanja. Drugi pa obstoja v dejstvu, da so današnji komunistični oblastniki žrtvovali interese naroda interesom Partije, medtem ko je pri Italijani vprav nasprotno, kar jim seveda olajšuje skupno nastopanje povsod kjer je to potrebno. Ti vzroki nujno vodijo do posledic, ki smo jih obeležili kot nacionalni zločin nad interesi slovenskega naroda.

Tako so se izhajajoč iz različnih izhodišč znašli slovenski komunisti t bistvu na isti črti s tukajšnje italijansko večino kar se tiče razvoja našega tukajšnjega samostojnega in gospodarsko neodvisnega sloja.

Dr. Ž.

G. D. Furlanu iz Šempolaja

Vaš članek O demokraciji »Demokracije« v »Primorskem dnevniku« z dne 3. avgusta t. l. smo prečitali. Torej tudi Vi ste eden tistih, ki pomagata s svojim podpisom tržaškemu komunističnemu glasilu iz zadrege zaobljubljene molčečnosti. Pooblašamo Vas, da sporočite njegovemu uredništvu, da se mu ne bomo smejali če končno tudi samo uradno v svojem imenu spregovori.

Na Vaš cenjeni članek pa ne mislimo odgovarjati. Na »Demokracijo« so bili namreč od višjih komunističnih mest izvršeni že mnogo boljši napadi kot je Vaš, katere smo po splošni sodbi uspešno zavrnil. Pravijo, da je tudi »Primorski dnevnik« samo zato proglasil »stavko molčečnosti«. Spominjamo Vas na članek »Beg z bojišča« in na naše odgovore g.g. Babiču, dr. Bartolu, dr. Ferfolji itd. V njih je vsebovan tudi odgovor na Vašo slabotno jezo. Oprostite nam, če nimamo za potrebno obširno odgovarjati vsakomur, ki se čuti poklicanega dotakniti se nas. Za to nimamo niti smisla, niti časa, niti prostora. Pomudili se bomo le pri kakovostnih in tehtnih njih napadih.

Na kraju se Vam zahvaljujemo za priznanje »in ljudje so posegli« po »Demokraciji«, kar je dokaz, da so čutili živo potrebo po njej. To priznanje nam je dragoceno in vsebuje najboljši odgovor na Vaše lastne ne očitke.

ČITAJTE »DEMOKRACIJO«

IZ ŽIVALSKEGA SVETA

(Prispodoba družabnega prevrata)

»Hitro, hitro, Boxerja odvažajo.« Ne da bi čakale na dovoljenje prašičev, so se živali spustile v dir proti hlevom. Res, na dvorišču je stal visok pokrit voz, v katerega sta bila vprežena dva konja. Živali so se zbrale okoli voza in se poslavljale.

»Norci, norci!« je kričal Benjamin in skakal kot divji. »Norci, ali ne vidite, kaj stoji napisano na obeh straneh voza?«

Koza Muriel je začela brati, toda osel Benjamin jo je odrinil in v grobni tišini bral:

Alfred Simmonds, konjar in izdelovalec mila, Willingdon, trgovec s kožami in kostno moko. Ali ne veste, kaj to pomeni. Boxerja pošiljajo h konjederu!«

Krik groze se je razlegal po dvorišču. V tem trenutku je voznik udaril po konjih in voz se je premaknil z dvorišča. Živali so mu sledile in kričale: »Boxer, Boxer, peljejo te v smrt! Skoči z voza!« Kočno se je vendar Boxerjeva gla-

va pokazala pri lini, nato pa so živali slišale razbijanje s kopiti po vozu. Očividno je skušal Boxer priti na svobodo.

V obupu so živali začele pozivati oba zaprežena konja, naj se ustavita: »Tovariša, tovariša, ne vozita vašega lastnega brata v smrt!« Toda ta dva nesposmetna sta samo dvignila ušesa in pospešila korak.

Boxerja niso nikdar več videli. Tri dni pozneje so javili, da je umrl v bolnišnici v Willingdonu, kljub temu da je dobil vso postrežbo, ki gre konju. Kričali so, da je bil ob Boxerjevi postelji ves čas, ko je umiral.

»Bil je to najbolj presunljiv prizor, ki sem ga videl v svojem življenju«, je dejal Kričič in si s parkljem brisal solze, ki so mu tekle po obrazu. »Bil sem ob njegovi postelji do zadnjega. Ob koncu je bil prešibek, da bi govoril ter mi je samo šepetal na uho, da mu je

edino žal, da odhaja, preden smo dogradili mlin na veter. »Naprej tovariši«, je šepetal. »Naprej v imenu revolucije!« Živela »Živalska kmetija!« Živel tovariš Napoleon! Napoleon ima vedno prav. To so bile njegove zadnje besede, tovariši.«

Pri tem se je Kričič nenadoma spremenil. Njegove majhne oči so švigale od živali do živali. Dejal je, da krožijo neumne govorice, da so Boxerja dali konjaču. Res je, da je bil na stenah takšen napis, toda razlaga je zelo enostavna. Voz je bil prej last konjača, ki ga pa je prodal živinozdravniku, ki še ni utegnil spremeniti napisu. Tako je nastala pomota. Kako bi tudi mogli kaj takega pričakovati od svojega priljubljenega voditelja, tovariša Napoleona!

Leta so minevala. Prišel je čas, ko je bilo samo nekaj živali, ki so se spominjale na stare čase revolucije: Clover, Benjamin, krokar Moses in nekaj prašičev.

Na kmetiji je bilo veliko novih živali, četudi porast ni bila tako velika kot so pričakovali v prejšnjih letih. Mnogim živalim je bila revolucija nekaj meglenega. Kmetija je zdaj razpolagala s štirimi konji. Trije novi so bile močne ži-

vali, dobri delavci in dobri tovariši, toda zelo neumni. Nobeden ni pričeljanj uspel priti preko črke »B«.

Kmetija je zdaj boljše uspevala in bila skrbneje urejena. Povečali so jo celo za dve njivi, ki so ju kupili od Pilkingtona. Tudi mlin na veter so zgradili, imeli so mlatilnico in stiskalnico za seno. Mlina na veter sicer niso uporabili za proizvodnjo električnega toka, pač pa so mleti koruzo, kar je prinašalo lep dobiček v denariju. Živali so trdo delale pri gradnji drugega mlina na veter. Povedali so jim, da bodo postavili električne generatorje pozneje. Tistih razkošnih stvari, o katerih je nekoč Snowball učil žitli, niso imeli. Napoleon je ožigosal takšne ideje kot nasprotno duhu animalizma.

Videti je bilo, kmetija postaja bogatejša, četudi še živali tega niso občutile pri sebi, razen prajšič in psi. To je bilo deloma zato, ker je bilo veliko prašičev in psov. Kričič ni nikdar omagal pri razlaganju o potrebosti nadzorstva in vzdrževanja reda. Toda živali so bile zadovoljne. Če so bile lačne, tedaj to vsaj ni bilo zato, ker bi morale preživljati človeški rod. Če so delale trdo, so delale vsaj

za sebe. Nobeno bitje ni hodilo po dveh nogah. Nobena žival ni nikogar nazivala »gospod«. Vse živali so bile enake.

Nekega dne poleti je Kričič ukazal ovcam, naj mu sledijo na osamel travnik na zgornjem delu kmetije. Ovce so ostale tam ves dan pod osebnim Kričičevim nadzorstvom. Kričič se je vrnil zvečer sam in pojasnil, da je noč topla in ovce so ostale na oddaljenem pašniku. Tako je ostajal Kričič z njimi nekaj dni, češ da jih učijo neko pesem, ki mora ostati za zdaj v tajnosti.

Zgodilo se je nekaj dni nato, ko so se ovce vrnile; zvečer preden so se živali vrnile s polja, se je oglasil na dvorišču presenečen krik. Bil je Clover. Vse živali so drvele na dvorišče. Videle so, kar je videl Clover. Bil je prašič, ki se je sprehajal na zadnjih nogah.

Bil je Kričič. Nekoliko umetno, kot da bi ne bil popolnoma izvežen, nositi svoje obilno telo v takšni legi, je vendar popolnoma v ravnesju hodil po dvorišču. Nekaj trenutkov pozneje so se odprla vrata bivše Jonesove hiše in skozi nje je prišla dolga vrsta prašičev; vsi so hodili po zadnjih no-

gah. Nekateri so hodili boljše, dva ali trije so se zibali, kot da so negotovi pri hoji. Končno so zaslišale živali divje lajanje psov in ostro kikrikiranje črnege petelina: pojavil se je Napoleon sam, ponosno vzravnat ter ošabno gledal na levo in na desno. Psi so ga obletavali.

V prednjem parklju je držal bič. Nastala je grobna tišina. Presenečene, prestrašene in zmešane so živali opazovale dolgo vrsto prašičev, ki so počasi korakali po dvorišču. Toda prišel je trenutek, ko je prvo presenečenje minilo in ko bi kljub vsemu, — kljub groznim psom, kljub navadam, ki so se razvile in udomačile v dolgih letih, ko se niso nikoli pritoževale, nikoli kritizirale, naj se je zgodilo kar koli, — vendar mogle izstiniti kako besedico protesta. Toda rayno v tem trenutku so kot na dan znak vse ovce začele strašno blejati:»

»Štiri noge dobro, dve nogi boljše! Štiri noge dobro, dve nogi boljše! Štiri noge dobro, dve nogi boljše!«

Pet minut so se drle brez od-mora. Ko so končale, ni bilo več časa za protest, kajti prašiči so izginili v hiši.

(Nadaljevanje)

IZ CONE B

„Narodno slavlje“ v Čepovanu. Za prireditve, ki jo je komunistična OF napovedala za nedeljo 3. avgusta v Čepovanu, so izbrali naslov „narodno slavlje“. Ker se je vsa zadeva vršila v goratem, čisto slovenskem predelu Goriške, so za ta slučaj potisnili ob stran komunistično „italijansko-slovensko bratstvo“ in se udarili na narodna prsa. Da bi pa ne bilo zamere, so ta dan proslavljali tudi „slovensko-italijansko pobratimstvo“ na vrtu gostilne Gira v goriškem predmestju ob Soči. Na obeh krajih se je govorilo, pipovali in plesale in tovariši so si z nasmeškom meli roke.

V Čepovan je prišlo mnogo ljudi, saj je bila vsa dežela preplavljena z velikimi letaki in so bila na razpolago nešteta vozila. Povrh tega tudi priznana komunistična propaganda pri ustrahovanem prebivalstvu gotovo ni ostala brez učinka. Zanimivo in značilno je pa tole: V Čepovan je privrelo mnogo Tržačanov, Goricanov, Solkanecv, sploh ljudi iz cone A, domača cene B je pa skoro odpovedala. Po mnogih vaseh so ostali ljudje večinoma doma, čeprav so jih prišli „vabit“ s kamjoni.

V Čepovanu je bilo vsega v izobilju. Pili so vino in pivo, jedli klobase, meso, pečenko, sir, kadili različne cigarete, se sladkali s pecivom in tolžili razgrete živce s pristno kavo.

Glavni govornik je bil Fr. Bevk. Pravil je, da je v Jugoslaviji že dobro, bo pa še boljše. Izrekli so že mnogo notranjih sovražnikov vohunov in jih še vedno iztrebljajo. Zmagali smo na vsej fronti. Vsilili so nam hoteli Wilsonovo črto, mi smo prišli do Soče. Zgubili smo sicer Gorico, toda to še ni dokončno. Sicer pa mi lahko zgradimo novo Gorico, Gorica si pa ne more ustvariti zaledja, ki ga je zgubila.

Po čigavi krivdi se je vse to zgodilo, zgovorni tovariš Bevk ni povedal. Prav tako tudi ni povedal, kako ves teden pred čepovanskim slavljem na Čepovanci ni bilo dobiti ne vina, ne piva, ne cigaret. Govedine ni že od božičnih praznikov za navadno ljudstvo in kava je samo za težke delavce. Očitno so domačini morali trpeti pomanjkanje, da so si „narodni tovariši“ lahko privoščili. Zlasti so se ljudje zgražali, ko so videli goste iz cone A, kako so kupovali kranjske klobase in hribovski sir kar po kilogramih in plačevali s tisočaki, medtem ko je na Banjski planoti taka stiska za denar.

Zaprli so župnika iz Sp. Idrije. Pred približno desetimi dnevi so zaprli župnika iz Sp. Idrije g. Ludvika Likarja in idrijskega dekana g. Žagarja. Slednjega so drugi dan izpustili. g. Likarja so pa odpravili v zapore v Ljubljano. Preiskali so župnišče in ga zapečatili. Kaj g. Likarju očitajo, nismo mogli zvedeti. Iz verodostojnega vira smo doznali, da se na področju B pripravljala nova gonja proti duhovnikom.

Msr. Hugo Camozzo zapustil Reko. Reški škof msr. Camozzo je 4. t. m. naslovil na svoje vernike pastirsko pismo, v katerem sporoča, da zapušča škofijo in se poslavlja. Za škofijskega upravitelja je sv. stolica imenovala g. Karla Jamnika, dekana v Trnovem pri Ilirski Bistrici.

G. Božo Milanović v nemilosti. Voditelj istrske hrvaške duhovščine g. Božo Milanović, po čigar posredovanju je bil sklenjen nekak sporazum med Titovo okupacijsko oblastjo in istrsko duhovščino in ki je pozneje bil priključen jugoslovanski delegaciji na mirovni konferenci v Parizu, se je pred dobrim letom preselil iz Trsta v Pazin. Tam je sodeloval pri dijaškem hrvaškem semenišču in izdal verski list „Kvišku srca“. Zadnja številka tega lista je bila, tako gre govorica, zaplenjena radi članka, ki so ga prej priobčile moskovske „Izvestija“ - spisal ga je ruski škof - g. Milanović je prišel pa na zatožni klopi.

Drežnice. Pretekli teden so bile aretirane tri osebe iz neznanih razlogov. Ob treh ponoči je izvršila OZNA pri njih hišne preiskave. Dve leti sta že minuli po končani vojni, a zdi se nam, da smo še vedno v letih gestapovskega ustrahovanja v letih 1943-44. Takrat smo se zavedali težkih časov, da je tujec-okupator med nami. Tem težje nam je sedaj, ko doživljamo tako početje od ljudi, ki govorijo naš jezik. V družine pod Krmom se vrača zopet občutek negotovosti, ne pa strahu, ki ga ne poznamo.

Kurat Janko Kos umrl. V Gaberju na Vipavskem je umrl braniški kurat g. Janko Kos. Rodil se je v Kobdilju 1. 1881.

Služboval je po raznih duhovnijah, dokler 1. 1927 in prišel za kurata v Brancio, odkoder je v zadnjih letih oskrboval tudi Gaberje. Rajnki je bil skromen gospod, ki je radi svoje radodarnosti živel v vednem uboštvi. Bil je velik slovanoljub in se je ogreval zlasti za slovensko Rusijo. Že kot dijak se je naučil ruščine in pridno študiral ruskega filozofa Solovjeva, ki je veliko pisal o zedinjenju pravoslavcev s katoliško cerkvijo. Zadnja leta je trpel radi razočaranja, da je na škodo slovanstva zavladal komunizem. Počivaj v miru blaga duša in naj Ti bo Vsemogočni bogat plačnik.

Iz Slovenije in Jugoslavije

Napad na vernike. Vsako leto se v mesecu juniju udeležijo Zagrebčani velikega običajnega romanja k Mariji Bistriški. Z izredno veliko udeležbo so dali letos Hrvati izraza svojemu čuvstvovanju, za kar je treba

Vesti s Tržaškega

Gladovna stavka v zaporih. Politični pripravniki, 19 po številu, ki so trenutno v zaporih v ulici Coroneo, so pretekli petek začeli z gladovno stavko, ker jim niso dovolili obiska odvetnika, ki naj bi jih obvestil o položaju amnestije na področju »A«. Ujetnikom so bili pojasnili, da bo po izjavi polkovnika Carnesa o pomilostitvi političnih ujetnikov odločil tržaški guverner, čim bo imenovan. Stavka je končala po šestih dneh, ko so oblasti zagotovile pripravnikom, da bodo njihovo spomenico za amnestijo izročile višjim oblastem.

Zvišanje žel. tarif. V zvezi s podobnim ukrepom v Italiji je železniška uprava v Julijski krajini dvignila s 1. avgustom prevozne pristojbine povprečno za 40 odstotkov.

Stavka v pivovarni Dreher. Pretekli teden je 450 delavcev pivovarne Dreher ustavilo delo, ker je izostalo nakazilo 200 lir dnevno na račun prednjega na poviške, ki naj bi jih predvidela nova medzna pogodba. Stavkalo ni samo prilično 20 delavcev, ki so bili zaposleni pri vzdrževanju pivovarniških naprav. Razgovori za poravnavo spora so bili na uradu za delo. Stavko so končali v četrtek zvečer, ko je prišlo do sporazuma med delavci in podjetjem.

Dobave kuriva. Po pogodbi med tržaško občino in jugoslovansko uvozno in izvozno družbo UIVOV za dobavo 10.300 ton drv in premoga so doslej dobavili prvo pošiljko 160 ton premoga slabše kakovosti. Po sklenjenem dogovoru bi morali dobaviti tržaški občini 10.000 ton drv, od katerih 7.000 ton po železnici, ostanek pa po morju. Kar se tiče 300 ton premoga bodo dobavili 150 ton boljše kakovosti. Tržaška občina bo plačala po 600 lir za stot drv po železnici in 700 lir za stot drv dobavljenih po morski poti. UIVOV mara skrbeti za prevoz.

Ameriške dobave. Po poročilu obveščevalnega urada ZVU so v tržaškem pristanišču izkrcali 8.500 ton žita iz parnika »Rutgers Victory«, ki je že druga ladja, ki je prispela v tržaško pristanišče z dobavami blaga po ameriškem načrtu podpiranja evropskih držav. Prej je parnik »David Burnett« pripeljal 8.500 ton moke v skupni vrednosti 1.414.695 dolarjev, od česar je prispevala britanska vlada 344.695 dolarjev kot svoj zadnji prispevek na temelju prejšnjih sporazumov o oskrbovanju področja »A« Julijske krajine. Ostanek pa je bilo prvo nakazilo po načrtu Združenih držav za podporo tujine. Načelnik ameriškega odposlaništva za področje »A« in za vidensko pokrajino Stanley Summer je izjavil, da bodo

iskati razloge v nasilnih notranjopolitičnih razmerah v Jugoslaviji. Z udeležbo pri verskih prireditvah izraža ljudstvo svoje stališče do nasilniškega režima, išče utehe in upanja, česar se ta dobro zaveda. Na povratku v mesto je zato komunistična oblast prepovedala romarjem povorko. Vendar so se neurejeno vračajoče se množice tik pred prehodom v mesto strnile v ogrožen sprevod ter molile in prepevale. Tedaj je nanje navalila s podivjano surovostjo režimska policija, brezobzirno tolkla po lju-deh ter jim trgala z oblek cerkvene trakove in znamenja. Kljub odporu so se morale množice med jokom otrok in žena ter splošnim vpitjem raziti. Ta divji nastop oblastnikov, ki je našel ogorčen odmev med hrvaškim narodom in posebej med Zagrebčani, ni samo dokaz protiverskega stališča in politične nasilnosti sedanjega režima v Jugoslaviji, nego tudi nervoznosti, ki se loteva komunističnih oblastnikov.

Žito poslali v Videm, kjer ga bodo zmleli v tamkajšnjih mlinih. Večji del moke iz te pošiljke bodo potem razdelili na tem področju. V skladu z načrtom se bo Stanley Semmer sporazumel z gospodarskimi uradi ZVU o dobavi in porazdelitvi vseh dobav, ki obsegajo živila, zdravila, gorivo, izdelani in neizdelani material za obleke, gnojla, praške proti mrčesu in semena.

Nabrežina. V »Primorskem dnevniku« se neki Šempolajec zaletava v »Demokracijo« in skuša omalo-važevati njeno delo. Kako je »Demokracija« potrebna in kako je njena politična zamisel pravilna, naj potrdi zgled iz naše vasi: Pri občinski upravi v Nabrežini imamo več uradnikov in še celo samega tajnika, Italijana, ki ne znajo niti besedi-ce našega jezika. Prebivalstvo občine je 80 % slovensko, 20 % italijansko. Napisi na občinskih uradih so najprej v italijanščini in potem v slovenščini. Vse to radi abstenenčne politike nabrežinskih komunistov. Svoječasno je ZVU imela namen namestiti samo Slovence, take seveda, ki obvladajo oba jezika. Komunisti so vse tiste, ki so se potegovali za ta mesta, terorizirali in jim grozili, da bodo končali v kraških brezni, če sprejmejo le najmanjšo zaposlitev od zaveznikov. In tako smo dobili na občinski urad same Lahe. Če »Demokracija« nastopa proti takobedasti, zločinski in naši narodni stvari nasprotujoči politiki, jo moramo samo širiti in upoštevati.

Varežuje z vodo! ZVU opozarja Tržačane, zlasti tiste, ki stanujejo v spodnjem delu mesta, naj bolj zmerno uporabljajo vodo v sedanji izredni vročini in naj se vedno prepričajo, ali so vodne pite zaprte. Zaradi prevelike potrošnje vode včasih sedaj v poletnih mesecih primanjkuje voda onim mestnim prebivalcem, ki stanujejo v višje ležečih mestnih predelih.

Prispevki za tiskovni sklad „Demokracije“

Rodoljubi in prijatelji prave svobode iz Nabrežine darujejo 1100.— z željo, da bi ta časopis spametoval tudi tiste integralne Slovence, ki pomagajo porivati progresivni voz: N. N. iz Trnovca pri Kobaridu 100.—; N. N. iz Kojškega 100.—; čitatelj iz Salone 100.—.

Vsem iskrena hvala!

Vesti z Goriškega

Dobili smo dež. Po priliki no 14 dnevni pasji vročini, ki nam je jemala sopo in smo se potili, daje bilo joj, smo se končno nekoliko ohladili. Tega božjega blagoslova nam ni prinesel kak blagodejen dežek, ampak huda poletna nevihta z nali-vom, ki je preplavaljale ulice v potokih in povzročil marsikatero nevsečnost. Pa vse to je bilo koj pozabljeno, ko smo v sredo 6. t. m. po dolgi, močni plohi, ki je bila pomešana tudi z redko točo, v prvih popoldanskih urah zadihali v ohlajenem ozračju. Oživel so ljudje, oživel vrtovi in nasadi, strah pred sušo je bil pre-gnan. V četrtek 7. t. m. so se ljudje srečevali vsi zadovoljni in si pravili, kako so prejšnjo noč dobro spali, ker jih ni več mučila neznosna vročina. Proti večeru so se pa zopet začeli kopičiti nad mestom in okolico temni oblaki. Okrog enajstih zvečer smo zopet imeli hudo nevihto. Med treskanjem in bliskanjem, ki se je končalo z močno ploho, smo se v temi spravljali k počitku, ker je električna centrala ukinila luč. Večjih nezdod pa tudi ta nevihtja ni povzročila.

Toča v goriški okolici. Medtem ko je na ožjem področju goriškega mesta v sredo 6. t. m. v opoldanskih urah divjala samo močna poletna nevihta brez težjih posledic, je v goriški okolici razsajala toča s hudim viharjem. Nepopolna poročila, ki smo jih, zbrali ob zaključku lista, pravijo, da so radi neurja močno prizadeli vasi: Šempeter, Vrtojba, Bilje, Oreholje, Miren, Renče pa tudi Števerjan in St. Maver. Toča in vihra sta oklestila trto, sadno drevje in koruzo, zlasti činkvantin. Škoda je velika.

Peklenski stroj je eksplodiral v noči na sredo 6. t. m. okrog dveh zjutraj v prostorih kvalunkvistične stranke v ulici Mazzini 2 v pritličju. Pok je bil močan, hudega razdejanja pa ni bilo. Največ so trpele šipe tudi pri sosedih.

Spodnje Cerovo. V ponedeljek 4. t. m. okrog devetih zvečer je nenadoma začelo goreti v seniku, ki ima v pritličju hlev, kmeta Petra Zanina. Na kraj nesreče so prihiteli goriški gasilci, katerim se je posrečilo preprečiti, da bi bil ogenj zajel tudi stanovanjsko poslopje. Zgorelo je mnogo gospodarskega orodja, krme in slame. Škoda, ki je deloma krita z zavarovalnino, cenijo na 1 1/2 milijona lir.

Počitniški tečaji. Ravnateljstvo slovenske nižje strokovne šole v Gorici sporoča, da se bodo otvorili neobvezni počitniški tečaji za dijake te šole, ki imajo popravne izpite v jesenskem roku. Kdor želi obiskovati tečaje, naj se zgasi v tajništvo šole od 9-11 ure do 10. tega meseca. Pristojbina za tečaje je 500.— lir, ki se plača ob vpisu. Potrebni dijaki se pristojbine lahko oprosti-jo. Tečaj bo trajal približno dva meseca.

Užitinski davek. Zavezniška vojaška uprava je odredila, da je oprostitve od užitinskega davka na vinske pijače za pridelovalce omejena le na tisto vino, ki ga rabi, kdor sam obdeluje zemljo. Oprostitve velja največ za en liter na dan za vsako osebo njegove družine. Vsi pridelovalci, ki ne obdelujejo lastnoročno zemlje, izgubijo

pravico do oprostitve, ki so jo do sedaj uživali. Vsi pridelovalci, ki še hranijo vino, so dolžni, da v teku 5 dni naznanijo pri mestnem užitinskem uradu koliko vina so imeli na dan 1. avgusta 1947. Pozneje bodo morali naznaniti tudi novi vinski pridelek po navodilih, ki bodo pravočasno objavljena.

Medana. Umril je 82 letni mizar Franc Toroš. V petek 18. julija smo ga v častnem številu spremili k zadnjemu počitku na domače pokopališče Bil je vzoren družinski oče in vseskozi spoštovan občinar. V mladih letih, ko je bil vajenec-delavec v Gorici, je bil eden prvih članov goriškega »Sokolov«, ki ga je vodil starosta Jernej Kopač. Kot globoko veren mož je zvesto izvajal zapoved: moli in delaj! Delal je, kot da bi moral večno živeti in molil, kot da bi jutri umrl. Kot Sokol se je držal Tyrševega gesla: v pesti moč, v srcu odločnost, v mislih domovina. Njegova smrt je težko užalostila družino pa tudi vse one, ki so ga poznali in spoštovali. Naj mirno počiva v domači zemlji, ki jo je tako iskreno ljubil. Cenjeni družini toplo so-žalje.

„Zaščitniki“ vere

Ne glede na dejstvo, da je komunistični »Primorski dnevnik« od 3. avgusta 1947 popolnoma potvoril tistih par besed, ki sem jih po lastnem nagibu, brez predhodno določenega programa spregovoril ožji skupini romarjev na Sv. Višarjah, ugotavljam, da se komunistični volk spreobrača in spokorava. To nam potrjuje isti »Primorski dnevnik«, ki se je postavil v bran »naših božjih poti«, kajti »že spodobnost veljeva, da se v bodoče ne ponove več zlorabe istih.

Glej no, komunisti bi nam radi dajali verski in moralni pouk prav v času, ko jugoslovanski komunistični časopisi prinašajo vest, da so tam obsodili novih šest duhovnikov na težje kazni, seveda samo zato, ker ne tulijo z volkovi, ki že dolgo napajajo zemljo domovine s krvjo nedolžnih bratov, jih mučijo ter z njimi polnijo zapore, samo zato, ker ne sprejemajo nauka komunistične »sv. Partije«. Morda pa se je tisti volk (ali volkulja) res spokoril, ker v zadnjih časih pogostoma čujemo, da si je ta ali oni »tovariš« vzel življenje za pokoro svojih grehov. Tako se dogaja tudi v Nemčiji, kjer se sorodniki raznih zločincev iz vojnega časa mečejo v ogenj z namenom, da zadostijo božji in človeški pravici. - Tisti, ki me je napadel mora biti zelo preobremenjen z grehi in izgleda, da iz bolezenskih privodov potrjuje resnico mojih besed, ne glede na dejstvo, da me vsi poznajo za takega Slovenca kot sem vedno bil.

Ta človek črne in košmate vesti, ki dobro ve, kaj mu je grešnega storil in namenil..., vidi povsod nevarnost in leti v obup, v omotici vidi »generale« in »vojsko«, sliši »živi-jo« klice reakcionarcem. Težijo ga »trdnjave«, strašijo »agenti tuje reakcije«, duši in mori ga »Demokracija«. Groza ga spreletava že ob samem imenovanju našega glasila.

Verjemite mi, dragi romarji, da ne bo dolgo, ko bomo slišali, da je ta spokorjena volkulja iztopila iz grešnega reda komunističnega klada in srpa. Verjemite mi, da kmalu zapusti vse svoje gizdaltske hripave tovariše materialistične velike laži-duhovne, in že itak osamele, garjeve in oguljene tovariše (mislim samo na prepričane »progresivne demokratinec«) in poprosi Zefa in Urha, naj jo povedeta v tak kloster, ki bi bil najbolj primeren za spokoravanje velikih grešnikov.

Slovenski narod pa je že sam začel z likvidacijo zapuščine. Amen!

Da je članek v »Primorskem dnevniku« imel namen denunciacije,

se razume samo po sebi.

Na Sv. Višarje nisem šel »slučajno« in tisti »neki gospod«, ki je v Nabrežini »nabiral udeležence za romanje na Sv. Višarje« in drugim (glej »Primorski dnevnik« od 7. t. m.) zagotavljam, da ne bodo goreli z menoj na grmadi. To so namreč obljubili neki drugi gospod. O sancta simplicitas! - je vzklil Hus na grmadi...

S tem pa ni rečeno, da prej ali slej ne pokličem urednika Dušana Hreščaka na odgovor za vse, kar priobčuje in laže proti meni, da se pomeniva pred sodniki med drugim tudi o barvi tiste srajce, ki jo je nosil v zaporih v Luki!...

Za sedaj pa lepa hvala za reklamo moji »advokatski« pisarni. Pozabili so na naslov: Gorica - ul. Garibaldi 9/I.

August Svillig

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

Ortopedik
NICOLA BECCHI
TORINO - VIA REGGIO 8
Specialist za odstranitev

K I L E

brez operacije

osebno znan v naši pokrajini, objavlja eno izmed takih zahvalnih pism:

Cenjeni gospod N. Becchi. Skozi 25 let sem trpel na dveh velikih kilah ter sem vsako leto izmenjeval navadni kilni pas toda brez kakršnega koli izboljšanja. Ves obupan sem dočkal starost 74 let, ko so mi končno nasvetovali, naj se obrnem na Vas, ki ste mi s svojim popolnim aparatom v kratkem času popolnoma odstranili obe kili. Zagotavljam Vas, da Vas bom ob vsaki priliki toplo priporočil. **Milko Egidio**, upokojenec Ulica Garibaldi 346, Opatija. Ortopedik bo sprejemal v: Tržiču: torek 12. avgusta, albergo „Moncenisio“ Trstu: torek 12. in sredo 13. avgusta, albergo „Continental“ Gorici: sredo 13. avgusta, albergo „Unione“

Ali Ste poravnali naročnino?

Železniški vozni red od 1. avgusta TRST

Odhod proti Červinjanu: 4.20 do Vidma, osebni; 6.15, brzi, Benetke, Milan, Pariz; 9.40, osebni, Červinjan; 13.50, brzi, Benetke, Rim; 17.20, brzi, Benetke, Turin; 17.30, osebni, Portogruaro; 19.30, osebni, Červinjan.

Odhod proti Vidmu: 4.55, osebni, Videm; 6.25, Ronke, Gorica, delavski; 7.10, osebni, Videm; 12, osebni, Videm; 14.20, osebni, Gorica; 4, brzi, Trbiž, Dunaj; 16.45, osebni, Videm; 20, osebni, Videm.

Odhod proti Sežani: 1.30, brzi, Ljubljana; 7.20, osebni, Ljubljana; 12.58, osebni, Ljubljana; 14, osebni, Nabrežina; 17.51, osebni, Ljubljana; 20.10, osebni, Sežana.

Prihod od Červinjana: 1.10, brzi, Pariz, Milan; 7.13, osebni, Pieris; 8.4, osebni, Portogruaro; 10.27, brzi, Turin, Benetke; 14.8, brzi, Rim; 14.23, osebni, Červinjan; 21.4, osebni, Videm.

Prihod od Vidma: 0.47, osebni, Videm; 7.44, osebni, Videm; 10.1, osebni, Gorica; 12.35, brzi, Dunaj, Trbiž; 15.29, osebni, Videm; 18.36, delavski, Gorica; 19.36, osebni, Videm; 23.3, osebni, Videm.

Prihod od Sežane: 5.50, brzi, Ljubljana, Budapest; 7.25, osebni, Sežana; 10.22, osebni, Ljubljana; 14.43, osebni, Sežana; 16.6, osebni, Nabrežina, 17.2, osebni, Nabrežina (samo ob nedeljah); 19.13, osebni, Ljubljana; 23.14, osebni, Ljubljana.

Odgovorni urednik: Janko Simčič. Tiska tiskarna Budin v Gorici. Tiskano z dovoljenjem A. I. S.